

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	34367
Nom	Fonaments de psicologia en ciències de la salut
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2019 - 2020

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1200 - Grau d'Infermeria	Facultat d'Infermeria i Podologia	1	Altres casos
1213 - Grau d'Infermeria (Ontinyent)	Facultat d'Infermeria i Podologia	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1200 - Grau d'Infermeria	9 - Psicologia	Formació Bàsica
1213 - Grau d'Infermeria (Ontinyent)	9 - Psicologia	Formació Bàsica

Coordinació

Nom	Departament
PERIS PASCUAL, AMPARO	125 - Infermeria

RESUM

L'assignatura *Fonaments de Psicologia en ciències de la salut* se situa en el mòdul de formació bàsica comuna. Té un caràcter teòric pràctic amb un total de 6 crèdits distribuïts en 5 teòrics i 1 crèdit pràctic. El període de docència se situa en el segon quadrimestre del primer curs del Grau en Infermeria.

El principal objectiu de l'assignatura és oferir a l'estudiant un enfocament holístic del ser humà des d'un model biopsicosocial, amb la finalitat d'orientar la seva futura pràctica professional i formació personal.

Per a realitzar una atenció integral i de qualitat en el context de la salut en general i en el de la Infermeria en particular, és necessari considerar els aspectes personals, socials i culturals del ser humà. D'aquesta manera, en la prevenció i promoció de la salut, com en el procés curatiu dels estats mórbids és indispensable disposar dels coneixements bàsics que estableixen les bases del comportament humà i permetin una major comprensió de la persona en la seva totalitat. Sempre s'ha de tenir present que el malalt no té una malaltia, sinó que és una persona malalta.

La ciència de la Psicologia estudia el comportament de les persones i els seus processos mentals, incloent els processos interns dels individus i les influències procedents des del seu entorn físic i social. La Psicologia, a l'abordar el comportament del ser humà, constituïx un camp d'estudi intermedi entre "el biològic" i "el social". Comprèn diverses branques, interrelacionades entre si, que poden també descriure's en termes d'àrees d'aplicació. Per a la formació del professional d'Infermeria i seguint un enfocament integral de l'aprenentatge, hem conformat els continguts d'aquesta assignatura des de les branques de la Psicologia General, Psicologia Evolutiva o del Desenvolupament, Psicologia Social i Psicologia de la Salut.

D'aquesta manera, els continguts del programa aniran dirigits a l'adquisició de coneixements bàsics sobre el funcionament del comportament humà i les seves alteracions; l'evolució psicosocial i influències socioculturals; la identificació dels factors i respostes psicosocials en el continuum salut-malaltia, i el desenvolupament d'habilitats en tècniques relacionals i terapèutiques.

Per la naturalesa holística de l'assignatura, suposa un coneixement fonamental en la formació dels professionals de la salut, i el seu estudi resulta totalment pertinent per al seguiment d'assignatures posteriors. Entre les vinculacions més importants, cap destacar l'estreta relació que manté en coneixements i aspectes metodològics amb la matèria de Sociologia, impartida també en el mòdul de formació bàsica; així com amb l'assignatura d'Infermeria psiquiàtrica i Salut Mental, que encara que impartida en cursos posteriors de la titulació, requereix per al seu òptim desenvolupament de les bases que aporta aquesta assignatura. Finalment, també contribuïx a la formació necessària per al desenvolupament del Practicum, i el treball final de Grau.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Recomanats:

Comprensió lectora de la llengua anglesa, Coneixements bàsics a nivell d'usuari d'informàtica (Windows, processador de textos, PowerPoint, fulls de càlcul), Actitud de superació personal en l'èxit de metes acadèmiques.

COMPETÈNCIES

1200 - Grau d'Infermeria

- Comprendre el comportament interactiu de la persona en funció del gènere, grup o comunitat, dins del seu context social i multicultural.
- Reflexionar sobre la importància de l'anàlisi de gènere en salut i comprendre com en funció d'aquells estils de vida, l'ús del temps i les condicions de treball tenen un impacte en la salut de les persones.
- Analitzar i reflexionar sobre les conseqüències de ser dona i home en el procés d'emmalaltir, l'atenció diferencial que es rep i la manera específica d'afrontar el dolor i la malaltia.

- Promoure i respectar el dret de participació, informació, autonomia i el consentiment informat en la presa de decisions de les persones ateses, d'acord amb la forma en què viuen el procés de salut-malaltia i mort.
- Establir una comunicació veraç, eficaç i respectuosa amb pacients, família, grups socials, altres professionals i mitjans de comunicació, tant de forma oral com escrita, i fomentar l'educació per a la salut.
- Conèixer i aplicar tècniques i instruments de comunicació des d'una perspectiva no sexista, tant en la relació interpersonal com en les dinàmiques de grup.
- Tenir en l'activitat professional un punt de vista crític, creatiu, constructiu i orientat a la investigació en salut.
- Identificar les respostes psicosocials de les persones davant les diferents situacions de salut (en particular, la malaltia i el sofriment), seleccionant les accions adequades per proporcionar ajuda en aquestes. Establir una relació empàtica i respectuosa amb el pacient i la família, d'acord amb la situació de la persona, problema de salut i etapa de desenvolupament. Utilitzar estratègies i habilitats que permeten una comunicació efectiva.
- Conèixer i identificar els problemes psicològics i físics derivats de la violència de gènere per capacitar l'estudiant en la prevenció, la detecció precoç, l'assistència i la rehabilitació de les víctimes d'aquesta forma de violència.
- Treball fi de grau. Matèria transversal el treball de la qual es realitzarà associat a diferents matèries.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

UNITAT TEMÀTICA I: Conceptes bàsics i metodològics de les Ciències Psicosocials

El/a alumne/a serà capaç de relacionar els fonaments de les ciències psicosocials en l'àmbit de la salut, i les conseqüències de l'adopció de la perspectiva holística en la salut, i la praxi d'infermeria. El/a alumne/a serà capaç de relacionar les bases biològiques i ambientals de la conducta humana, i els models teòrics que la fonamenten.

UNITAT TEMÀTICA II: Processos psíquics bàsics i les seves alteracions

El/a alumne/a serà capaç de diferenciar els fonaments teòrics de les següents funcions psicològiques bàsiques: percepció, atenció, aprenentatge, memòria, pensament, llenguatge en els estats de normalitat i les seves alteracions bàsiques.

El/a alumne/a serà capaç d'identificar les característiques generals i enfocaments teòrics de les emocions, la motivació i personalitat i la seva directa relació amb l'estat de salut.

UNITAT TEMÀTICA III: Desenvolupament del cicle vital humà

El/a alumne/a serà capaç d'identificar aspectes psicosocials i els factors que condicionen el patró de normalitat dins del cicle vital de les persones, incloent la perspectiva de gènere.

UNITAT TEMÀTICA IV: Comportament i salut-malaltia

El/a alumne/a serà capaç de relacionar els aspectes psicològics culturals i socials, amb els models de conductes saludables i estils de vida, identificant el paper de la família com a sistema de suport social, enfront de les situacions de crisi, els seus aspectes preventius, incloent la identificació dels problemes psicològics i físics derivats de la desigualtat i violència de gènere.

El/a alumne/a mostra coneixement dels fonaments teòrics que relacionen l'ansietat, l'estrès, i la seva influència en la salut dels individus.

El/a alumne/a serà capaç d'identificar els aspectes que determinen la qualitat de vida de les persones aspectes sociològics, psicològics i físics, i en el cas específic de la dona.

UNITAT TEMÀTICA V: Factors psicosocials en el procés de l'emmalaltir humà

L'alumne/a serà capaç de diferenciar els diferents significats atribuïts a la malaltia, relacionar les conductes i patrons de resposta enfront de la malaltia.

L'alumne/a serà capaç de relacionar aspectes psicosocials en els processos de diferents malalties, i situacions de salut.

L'alumne/a serà capaç d'identificar els factors cognitiu-conductuals implicats en l'experiència de dolor.

L'alumne/a serà capaç de relacionar aspectes psicosocials relacionats amb la malaltia terminal, el duel

i la mort, i com afecta tant a l'individu com a l'entorn familiar.

UNITAT TEMÀTICA VI: Tècniques relacionals i terapèutiques

L'alumne/a serà capaç d'identificar els diferents aspectes que modulen els processos de comunicació i distingir els components que regulen la relació intrapersonal i interpersonal.

L'alumne/a serà capaç d'identificar i diferenciar els aspectes positius i negatius que intervenen en la dinàmica relacional de l'equip de treball.

L'alumne/a serà capaç de mostrar coneixement de les habilitats socials i aspectes bàsics de la relació terapèutica.

L'alumne/a serà capaç d'identificar les àrees d'avaluació i intervenció psicosocial i distingir les bases i aplicacions de les diferents teràpies alternatives i complementàries.

PRÀCTIQUES EN AULA

L'alumne/a serà capaç d'aplicar els coneixements teòrics adquirits per a la realització de les diferents modalitats de pràctiques.

L'alumne/a serà capaç d'utilitzar adequadament els components verbals i no verbals de la comunicació.

L'alumne/a serà capaç d'identificar situacions estresantes i tensions de la vida diària, i utilitzar les tècniques de relaxació i acte control emocional més eficaços a nivell individual, i per al seu futur professional.

L'alumne/a serà capaç de resoldre problemes aplicant el pensament crític.

L'alumne/a serà capaç d'utilitzar estratègies i habilitats que permetin el treball cooperatiu.

L'alumne/a serà capaç de dissenyar un programa d'intervenció psicosocial a partir de l'avaluació de totes les àrees implicades.

L'alumne/a serà capaç de realitzar i presentar un treball utilitzant TICS.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Conceptes bàsics i metodològics en Ciències Psicosocials

Reuneix en dos temes les bases fonamentals i introductòries de l'assignatura. A partir de la contextualització de la disciplina Psicologia en l'àmbit de la salut i en la pràctica d'Infermeria, s'aproxima a l'estudiant al desenvolupament històric de la ciència Psicologia i es descriu la naturalesa biopsicosocial del comportament humà.

Tema 1. Introducció a l'assignatura. Les ciències psicosocials en l'àmbit de la salut. Concepte, objecte i aplicacions. Breu ressenya històrica de la ciència Psicologia.

Tema 2. Naturalesa biopsicosocial de la conducta.

2. Processos psíquics bàsics i les seves alteracions

Amb un total de set temes es revisa el funcionament dels processos psíquics bàsics, que conformen els mecanismes que regulen el comportament humà, entès en un sentit ampli. Des d'aquesta perspectiva s'ofereix a l'estudiant les bases de la conducta humana normal i les seves principals alteracions, que li permetin entendre i valorar la necessitat d'integrar el funcionament psíquic en el comportament de les persones i els aspectes psicològics com a component del model biopsicosocial en l'àmbit de la salut i malaltia.

Tema 3. Percepció i atenció.

Tema 4. Aprenentatge.

Tema 5. Memòria i Intel·ligència.

Tema 6. Pensament i llenguatge.

Tema 7. Motivació.

Tema 8. Emocions.

Tema 9. Personalitat.

3. Desenvolupament del cicle vital humà

A partir de tres temes es revisen els principis fonamentals del desenvolupament humà, i es descriuen els canvis cognitius, socials i de la personalitat al llarg del cicle vital. Canvis que es troben relacionats amb les diferents etapes de la vida, les circumstàncies pròpies de l'entorn en les quals el subjecte es desenvolupa, i les experiències particulars que viu cada persona, des de les quals s'introdueix la perspectiva de gènere.

Tema 10. Principis bàsics del desenvolupament humà.

Tema 11. Infància i adolescència.

Tema 12. Maduresa i involució.

4. Comportament i salut-malaltia

Amb una orientació dirigida a l'aplicació, en tres temes es revisen continguts estretament relacionats amb el comportament humà i el procés de salut-malaltia, revisant aquells processos protectors de salut, entre els quals es troben els estils de vida saludables i el suport social percebut, i els que produeixen un efecte negatiu sobre el benestar com l'estrès des de tots els seus vessants, per concloure en el constructe de qualitat de vida relacionada amb la salut i la seva aplicació en les cures d'Infermeria.

Tema 13. Conductes promotores de salut. La família com a agent de salut.

Tema 14. Estrès, salut i malaltia.

Tema 15. Qualitat de vida relacionada amb la salut.

5. Factors psicosocials en el procés de l'emmalaltir humà

En quatre temes s'introdueix a l'estudiant en els diferents factors psicosocials implicats en el procés d'emmalaltir, des dels models que expliquen les diferents representacions i conductes de malaltia a nivell individual, fins a les repercussions o respostes que es presenten davant el diagnòstic, tractament i la mort tant en el pacient com la seva família. D'aquesta manera es revisen les diferents respostes psicosocials en diferents patologies cròniques i agudes, la dimensió psicològica del dolor crònic i des d'un enfocament plural i sociocultural, s'exploren les fases d'afrontamiento a la mort i el procés de duel, per capacitar així a l'estudiant en habilitats, competències i actituds positives.

Tema 16. Representació i conducta de malaltia: aspectes psicosocials en diferents problemes de salut.

Tema 17. El dolor crònic: factors psicosocials.

Tema 18. Cultura i mort: elaboració i resolució del duel.

6. Tècniques relacionals i terapèutiques

En el seu conjunt, els quatre temes que conformen esta unitat, es dirigixen al coneixement i desenrotllament d'habilitats que permeten com a agent terapèutic en la seua pràctica professional, millorar la interacció i relació d'ajuda amb els pacients i amb la resta de membres de l'equip sanitari. Els continguts impartits en esta unitat es vinculen estretament amb les activitats exercides en el programa pràctic i es concreten en coneixements sobre la comunicació humana en totes les seues modalitats (verbal i no-verbal) i aplicacions, entesa com a vehicle d'interacció social i ferramenta bàsica en la relació d'ajuda i terapèutica amb el pacient i familiars, així com amb l'equip de treball. Finalment s'aporten coneixements sobre la intervenció psicosocial i diferents teràpies alternatives i complementàries en Infermeria.

Tema 19. La comunicació humana.

Tema 20. Processos de comunicació intra i interpersonal: l'equip de treball.

Tema 21. Relació professional-pacient: habilitats terapèutiques bàsiques i efectes no controlats.

Tema 22. Tècniques d'intervenció psicosocial. Teràpies alternatives i complementàries en Infermeria.

7. Sessions pràctiques

Les diferents sessions pràctiques apliquen i reforcen els continguts teòrics de les últimes Unitats Didàctiques.

La primera sessió es dirigeix a l'entrenament en competències i habilitats de comunicació i relació personal i grupal.

OBJECTIUS: - Desenvolupar una comunicació eficaç i respectuosa tant de forma verbal com no-verbal a nivell interpersonal i grupal.

- Promoure la participació de cadascun dels membres en la dinàmica del grup.

- Organitzar i planificar l'acció i tasques del grup a l'assoliment dels objectius comuns.

La segona sessió se centra en la utilització adequada de les habilitats terapèutiques en la relació amb el pacient.

OBJECTIUS: - Potenciar els recursos personals per a establir unes relacions intra i interpersonals satisfactòries.

- Establir relacions empàtiques amb els pacients i identificar les respostes emocionals per a un millor afrontament i ajust a la seua situació clínica.

- Desenvolupar l'assertivitat i autoestima mitjançant la comunicació.

La tercera sessió consisteix a desenvolupar l'autocontrol emocional mitjançant tècniques de relaxació i reductores d'ansietat.

OBJECTIUS: - Sensibilitzar-se amb el control del propi nivell d'activació psicofisiològica

- Aprendre a aconseguir una reducció de l'estrès i ansietat a partir de la relaxació.

- Aplicar a la vida quotidiana i en l'exercici de la infermeria cap a la reducció d'ansietat en els pacients.

Finalment, en la quarta sessió el/estudiant dissenya en grup una intervenció psicosocial a partir de la comunicació d'una mala notícia.

OBJECTIUS: - Aplicar a una situació concreta els coneixements adquirits de comunicació i habilitats socials.

- Desenvolupar el pensament creatiu i constructiu des d'una activitat formativa.

-Utilitzar adequadament les Tics.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	50.00	100
Pràctiques en aula	8.00	100
Tutories reglades	2.00	100
Elaboració de treballs en grup	8.00	0
Elaboració de treballs individuals	6.00	0
Estudi i treball autònom	46.00	0
Lectures de material complementari	8.00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	14.00	0
Preparació de classes de teoria	4.00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	4.00	0
TOTAL	150.00	

METODOLOGIA DOCENT

S'utilitzen diferents metodologies per a la part teòrica i pràctica de l'assignatura, encara que ambdós es complementen. El contingut del **programa teòric** es desenrotllarà per mitjà d'una combinació de classes magistrals amb suport audiovisual, treballs de desenrotllament teòric grupals, realització d'exercicis individual i anàlisi de projeccions que recolzen la teoria, fomenten l'aprenentatge significatiu i permeten l'aplicació pràctica dels continguts teòrics.

En relació a determinats temes del programa teòric, l'estudiant haurà d'ampliar i aprofundir en el contingut temàtic dels mateixos, a partir de les lectures i materials indicats i/o depositats en l'Aula Virtual.

El **programa de formació pràctica** es desenvoluparà a partir de les metodologies següents:

- Exercicis pràctics individuals i grupals en els que l'estudiant haurà de desenvolupar habilitats i competències a través de diferents tècniques (comunicació, modelatge, role-playing, autocontrol emocional, etc.).

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà mitjançant les tres següents modalitats que contribueixen a la qualificació final:

Examen teòric: 80 %

Avaluació contínua: 20%

Sessions pràctiques: assistència obligatòria

L'examen teòric consisteix en una prova d'avaluació de coneixements que conté qüestions teòriques i/o teòric-pràctiques sobre els continguts del programa de l'assignatura a partir d'un total de 20 preguntes objectives (tipus test) i 3 preguntes de curt desenvolupament.

Les part de tipus test té un valor màxim de 5 punts i serà qualificada atenent a la fórmula $A - I/N - 1$, (A==encerts; I==errors, N==alternatives de resposta). El total de les 3 preguntes tenen un valor màxim de 3 punts (fins a 1 punt cadascuna)

Així doncs, la nota màxima que es pot obtenir d'aquesta prova és de 8 punts, sent necessari obtenir una qualificació mínima de 4 punts (50% de la nota màxima) per a poder ser avaluat del conjunt de l'assignatura.

b) L'**AVALUACIÓ CONTÍNUA** (20%) consistirà en el desenvolupament d'un treball i/o activitat sobre temes del programa i/o lectures complementàries. Suposarà el 20% de la qualificació final de l'assignatura, sempre que l'estudiant haja superat l'examen teòric i la part pràctica. La qualificació obtinguda en aquestes proves es mantindrà solament fins a la segona convocatòria del curs.

c) Les **SESSIONS PRÀCTIQUES** comprenen **QUATRE** sessions, totes elles d'assistència obligatòria.

La superació d'aquesta part pràctica arreplega la citada assistència i la presentació dels treballs a realitzar a partir de les activitats proposades en aquestes sessions.

Per a poder presentar-se a l'examen teòric és necessari haver superat aquesta part pràctica.

Donat la naturalesa de les activitats de les sessions pràctiques i la necessària interactivitat en grup, no es pot oferir recuperació de les mateixes en segona convocatòria.

En el cas que el/estudiant no supere la part pràctica, per faltes d'assistència o incompliment en la presentació de treballs, no podrà ser avaluat/a de l'assignatura, atès que no té possibilitat de recuperar aquesta part fins al següent curs acadèmic. Si el/estudiant no aconseguira en primera o segona convocatòria la qualificació requerida per a aprovar l'examen teòric però haguera superat la part pràctica, no hauria de tornar a realitzar-la en el següent curs acadèmic en considerar-la ja superada, sempre que es complisquen les mateixes condicions arreplegades en aquesta guia docent.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Myers, DG. Psicología. Madrid: Panamericana, 2005.
- Papalia, DE. Desarrollo humano. (9ª ed.) Madrid: McGraw Hill, 2004.
- Morrison, V.; Benett, P. Psicología de la salud. Madrid. Prentice Hall, 2008
- Cleries, X. La comunicación. Una competencia esencial para los profesionales de la salud. Barcelona: Masson, 2006

Complementàries

- Arce, MC.; Carballal, MC.; Cibanal, JL. Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud. Madrid: Elsevier. 2006
- Amigo, I., Fernandez, C. y Nieto, J. Manual de Psicología de la salud. Madrid: Pirámide. 1998
- Bayes, R. Psicología de la muerte y del sufrimiento. Barcelona: Martinez Roca, 2001
- Caballo VE. Manual de evaluación y entrenamiento de las habilidades sociales. (7ª ed.) Madrid: S. XXI. 2007
- Katz, D. Psicología de las edades: del nacer al morir. (9ª ed.). Madrid: Morata, 1998
- Latorre JM. Ciencias Psicosociales Aplicadas. Madrid: Síntesis. 1995
- Lazarus, RS.; Lazarus, BN. Pasión y razón: la comprensión de nuestras emociones. Barcelona: Paidós, 2000
- Llor, B.; Abad, MA.; Garcia, M.; Nieto J. Ciencias Psicosociales Aplicadas a la Salud. Madrid. McGraw Hill, 1995
- McKay, M., Davis, M., Fanning, P. Técnicas cognitivas para el tratamiento del estrés. Barcelona: Martinez Roca, 1985
- Morales, JF. Psicología Social. Madrid: McGraw Hill, 2007
- Nieto-Munuera, J.; Abad Mateo M.A.; Esteban Albert, M.; Tejerina Arreal, M. Psicología para ciencias de la salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad. Madrid: McGraw-Hill, 2004
- Pastor, G. Conducta interpersonal: Ensayo de psicología social. (5ª ed.). Salamanca: Publicaciones Universidad Pontificia. 2000
- Rodriguez Marin, J., Neipp Lopez, MC. Manual de Psicología Social de la Salud. Madrid: Síntesis, 2008
- Sapolsky, R. ¿Por qué las cebras no tienen úlcera? La guía del estrés. Madrid: Alianza Editorial, 2008
- Sierra Bravo, R. Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios. Madrid: Paraninfo, 2001